

Frederik Mortensens selvangivelse

Redigering Tove Pedersen

I 1932 skrev min bedstefar Frederik Mortensen, Nejsigbro i Ulsted en selvangivelse på vers. Min mor fortalte, at hun kunne huske, at børnene blev lagt i seng, for nu skulle der være ro, og så blev selvangivelsen skrevet og sendt til Ulsted Sogneråd.

Lise og Frederik Mortensen boede i Ulsted fra 1920 indtil 1940, hvorefter de flyttede til Dronninglund.

Selvangivelse

Ja, a er Prioritetsbestyrer i "Nejsigbro",
aa det er int Sjow,
nej de ka I trow,
for a haar kun 8 ½ Td. Laj,
- saa a er da ingen Herremaj,
aa paa de skylder a 12.000 væk
aa de er min stadige angst aa skræk,
for Renter aa Afdrag a skaffe skal,
helsen blywer Griis aa Allermann gal.
Ja, a slaas mæ Armod Daw aa Næt,
aa a blywer mier aa mier træt,
te sidst val Armod Øwertawe foer
aa javer mæ baade fraa Huks aa Jord
aa øwer i Staunings Arbejdsløshær
aa løn paa Kasser her aa der,
men de er vist aasse bejer
end de her.

A haar fem rajsler Tubertelkøer
aa fem sølle maver Grisesøer,
i Hingst, som Folk skæller uk for i Wonni,
a tykkes nu siel, det er i dejlig Ponni,
en tredive Høns, to Kat aa i Huj,
ja, no skal a snaart hol mi Muj.
Ja, hves a no skryver jenne Nuller,
saa sejer i val nok: "ja, haj æ da kuller",
men krisehjælpen er int ret stuer,
der er val let til Faar, slet int te Muer,
aa a haar da Kuen aa fem bette Bøen
aa de sku da jan ha `nue te Føjen,
så de jennest a haar aa undvær te Skat,
det er saamæj vor gammel Kat

Ærb. Prioritetsbestyrer.

Nejsigbro Hals Arkiv B8352

Frederik Mortensen med sine "Fem rajsler Tubertelkøer" Hals Arkiv B16762

Hals
Arkiv

Selvangivelsen videresendes til skatterådet således:

Ulsted Sogneråd d. 18/2-1932.

Hermed følger "Selvangivelse" som vi straks sender til Skatteraadet,-efter Søren Jungersens Udsagn er der en særlig Specialist i at finde Fejl på Skatteraadets Kontor-A.V. - til denne bedes medfølgende overbringes med anmodning om en udtalelse om Selvangivelsens Gyldighed.

Ærb. Thomas B. Thomsen

Skatterådets svar på Frederiks Mortensens selvangivelse:

Selvangivelsen kan efter Sogneraadets Skøn tages til Følge, medfølgende Bilag skal dog minde Prioritetsbestyreren om, at det danske landbrug ogsaa har haft sin Besørgelsestid

Ærb. A.V

Thomas B.
Thomsen

Hals Arkiv B8778

BILAG:

Kan Du huske, at der var engang,
at vor Krone den var nær ved halv.
Penge flød saa vidt om Land
til den danske Bondemand.

Der var ingen Grænser for,
hvad hans Jord kunde give,
naat den kun fik Skit og Møj
har jeg ladet mig sige.

Og om Kræfternes frie Spil,
han den gang store Ord lod fade,
men dem han nu ej huske vil
han løber fra dem alle.

Ak og Ve og stor Malise
høres nu fra hver en Egn.
I er inde i en Krise,
der skal ta´s fra Præst og Degn.

Hvorfor ej la´ Embedsstanden
sidde lidt på Flæsket,
der har Du og Herremanden
i flere Aar jer mæsket.

Nej du gæve Vendelbo,
bevar dit stolte Ry,
kæmp for din Viv, dit Hus,
dit lille Rige,
saa lad dem først gaa
fra Mors og Thy,
de plejer først at vige.

Se smørret stegen er i Pris,
snart maaske Du sejler
for en gunstig Brise,
men husk saa Renterne
til Allerman og Griis,
naar Du er ude af din Krise.

Og vi vil ogsaa
gerne have lidt i Skat,
ja, vi synger på den gamle Vise,
men Stauning han skal ha´
til Dit og Dat
hvem ved, maaske til
Aalborg Kildepavellon.
for den er inde nu i Krise

Hermann Griis
Hals ArkivB8773

Lærer Aller-
mann

Hals Arkiv B8777

Note:

Ældre Ulstedboer mener at kunne huske, at selvangivelsen blev taget til følge.

Lærer Allermann og Købmand Hermann Griis var på den tid direktører i Ulsted Sparekasse.

Søren Jungersen var skatterådets mand ved den lokale ligning i Ulsted.

Selvangivelsen vækkes til live over 80 år senere

Historien om Bedstefars selvangivelse har altid levet i vores familie, og vi har fortalt om den – og at Skattevæsenet også svarede på den på vers.

I 2015 kom der igen fokus på selvangivelsen, da min kollega Charlotte Meng Kristensen brugte den i et indlæg til "Den Offentlige", og pludselig endte selvangivelsen på Skats facebookside:

Der var engang: "Det eneste jeg kan undvære i skat er min gamle kat," skrev husmanden. Svaret fra SKAT er overraskende.

Synspunkt fra [CURA](#) 18.05.15 af Charlotte Meng Kristensen

En husmand skrev i sin selvangivelse, at han kun havde mulighed for at betale skat med sin gamle kat. Læs her hvordan skattefar kom den pressede husmand i møde.

(Forhistorien: I samarbejde med Tænk tanken CURA har Den Offentlige i de seneste uger opfordret læserne til at skrive ind til redaktionen med historier, hvor personlige relationer har haft betydning for en situations videre udvikling. Det har Charlotte Meng Kristensen gjort, og giver her et historisk tilbageblik til dengang, hvor dialogen mellem borger og myndighed var knap så standardiseret som i dag.)

30 år med moderniseringer

Ved et gensyn 30 år efter Moderniseringsprogrammets tilblivelse, er ligheden med nutidige forsøg på at reformere, effektivisere og modernisere den offentlige sektor skræmmende. Store dele kunne være skrevet i dag.

Min historie er en historie om et møde mellem to mennesker, som fandt sted for mere end 80 år siden. Det er en morsom historie, om dengang man havde tid (trods fraværet af teknologiske hjælpemidler), og hvor man ikke var bange for at mødes menneske til menneske, selv om den ene hovedperson er en myndighedsperson i en offentlig instans.

Historien har jeg fra min kollega Tove på 66 år. Hun viste mig en dag et dokument hendes bedstefar Frederik Mortensen skrev i 1932.

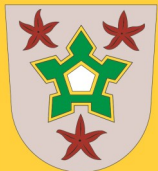
Taget tækkes på Nejsigbro. Hals Arkiv B8359

Der køres roer ind med hjælp af naboen Chr. Andersen, Bredheden. Hals Arkiv B17371

Karen sætter hår på Marie, der sidder med Gudrun Hals Arkiv B9134

Toves bedstefar havde et lille husmandsbrug i Ulsted, nord for Limfjorden, med få husdyr og lidt jord. Det var hårde tider for husmændene. En aften sender Frederik børnene tidligt i seng, fordi han skal lave sin selvangivelse.

Den selvangivelse han sender ind er sat på vers med enderim. Alt på nordjysk dialekt. Igennem disse vers fortæller han om, hvad han ejer på sin lille gård, Nejsigbro.

Han angiver sit jordiske gods til at være; 5 køer, 5 grise, 1 ponyhingst, 30 høns, 2 katte og 1 hund. Ponyen er tilmed så lille, at andre drille ham med det, og køerne er magre. Desuden har han otte en halv tønder land, så som han ydmygt skriver:

”Saa a er da ingen Herremaj// aa paa de skylder a 12.000 væk// aa det er min stadige Skræk, //for Renter og Afdrag a skaffe skal, // helsen blywer Griis aa Allermann gal”.

På det tidspunkt var lærer Allermann og købmand Griis direktører i Ulsted Sparekasse og Frederik frygter deres vrede, hvis han ikke kan klare renterne.

Frederiks konklusion er, at der ingenting er at give til SKAT, og sidste verse-linje i selvangivelsen lyder;

”Så de jennest a haar aa undvær te Skat// det er saamæj vor gammel Kat”.

Det er helt og aldeles formidabelt, at man engang kunne finde på at henvende sig sådan til SKAT med humor og personlighed.

Det er i sig selv et aldeles fremragende eksempel på, at samfundet igennem de sidste mange årtier er blevet mindre personligt, især i mødet med de offentlige instanser, hvor man i dag kun kan få elektronisk post, og når man ringer mødes af en telefonsvarer med først 5 valgmuligheder og så 5 mere, inden man måske når frem til et menneske

Lise og Frederik Mortensen i haven 1937
Hals Arkiv B8354

Frederik Mortensen kørte en brødtur for en bager for at tjene lidt ekstra. Hals Arkiv B16765

På vej til Ulsted Mølle med korn i snevej. Hals Arkiv B16768

Hals
Arkiv

Skattefars svar

Hvad der imidlertid sætter trumf på i denne historie, er, at selvangivelsen ikke alene erklæres for gyldig, men med svaret fra skatterådets specialist følger et bilag, som er et "moddigt" til Frederik. Specialisten har simpelthen siddet og udformet et svar, der ligeledes er på vers med rim.

I dette svar minder skattespecialisten Frederik om, at bondemanden har haft fede tider og eftersom han har nydt godt af de gode tider, er det vel også rimeligt at han kan holde ud i mindre gode tider;

"Hvorfor ej la' Embedstanden// sidde lidt på Flæsket//der har Du og Herremanden// i flere Aar Jer mæsket."

Skattespecialisten mener, at de gode tider nok skal vende tilbage:

"Se smørret stegen er i Pris// snart maaske Du sejler for en gunstig Brise// men husk saa renterne til Allerman og Griis// naar Du er ude af din Krise// Og vi vil ogsaa gerne have lidt i Skat// ja, vi synger på den gamle Vise//men Stauning han skal ha' til Dit og Dat."

Skat i 2015

Skat fik øje på artiklen i "Den offentlige", og så endte Frederik Mortensens selvangivelse fra 1932 på deres facebookside den 27. juli 2015:

DET ENESTE JEG KAN UNDVÆRE I SKAT ER MIN GAMLE KAT

For over 80 år siden skrev en husmand i sin selvangivelse, at han kun havde mulighed for at betale skat med sin gamle kat. Se nedenfor, hvad Skat svarede. Husmanden havde et lille brug i Ulsted, nord for Limfjorden, med få husdyr og lidt jord. Det var hårde tider for husmændene. Selvangivelsen, han sender ind til Skat, er sat på vers med enderim. Alt på nordjysk dialekt. Igenem disse vers fortæller han om, hvad han ejer på sin gård:
5 køer, 5 grise, 1 ponyhingst, 30 høns, 2

Lise og Frederik Mortensens 4 ældste børn, bagerst fra venstre Karen og Søren. Foran Marie og Kristian. Hals Arkiv B18535

Skattestyrelsens facebookopslag den 27. juni 2015

Hals
Arkiv

5 køer, 5 grise, 1 ponyhingst, 30 høns, 2 katte og 1 hund. Ponyen er tilmed så lille, at andre driller ham med det, og køerne er magre. Desuden har han otte en halv tønder land, så som han ydmygt skriver:

”Saa a er da ingen Herremaj
aa paa de skylder a 12.000 væk
aa det er min stadige Skræk,
for Renter og Afdrag a skaffe skal,
helsen blywer Griis aa Allermann gal”.

Lærer Allermann og købmand Griis var direktører i Ulsted Sparekasse og husmanden frygtede deres vrede, hvis han ikke kunne klare renterne.

Han konkluderer derfor, at der ikke er noget at betale i skat:

”Så de jennest a haar aa undvær te Skat
det er saamæj vor gammel Kat”.

Det overraskende i historien er imidlertid, at selvangivelsen ikke alene erklæres for gyldig, men at der med svaret fra skatterådets mand ved den lokale ligning i Ulsted følger et bilag, som er et ”mod-digt” til husmanden.

Skatterådets mand har simpelthen sidet og udformet et svar, der ligeledes er på vers med rim:

”Se smørret stegen er i Pris
snart maaske Du sejler for en gunstig Brise
men husk saa renterne til Allerman og Griis
naar Du er ude af din Krise.

Og vi vil ogsaa gerne have lidt i Skat
ja, vi synger på den gamle Vise
men Stauning han skal ha´ til Dit og Dat.”

**Vi kan ikke love, at vi fremover kan
yde samme service og svare med rim,
men:**

**Hvis du svar om skat behøvs,
så spørger du bare løws.**

**Vi svarer indtil 16 alle hver-dage
- og kl 9 næste dag, er vi tilbage.**

//Skat

Frederik Mortensen var ingen ”Herremaj”, men en Prioritetsbestyrer—husmand, der godt kunne lide at spille dilletant bla. Hellemands, hvor han ses liggende foran medspillerne.
Hals Arkiv B16961

Thorvald Stauning
- socialdemokratisk statsminister
i 1924-1926 og
1929-1942.
Privateje

Datteren Marie var somrene 1937 og 1938 barnepige på Nørre Rottrup og kom med på det årlige billede af folkeholdet. Marie sidder nr. 2 fra højre. Hals Arkiv B16986

Hals
Arkiv

Familien Mortensen

Lise og Frederik Mortensen fik 7 børn, og de blev en gang fotograferet sammen i haven på Nejsigbro:
Fra venstre Frederik med Elly, Marie, Edith og Gudrun sammen med Lise. Bagerst Kristian, Karen og Søren.
Familien flyttede i 1940 til Dronninglund, da de overtog Lise's hjem "Dregård"

Hals Arkiv B9135

Hvis mulighederne havde været der, skulle Frederik Mortensen ikke have været landmand—hans evner lå et andet sted, og da han pga. sygdom måtte sælge ejendommen i Dronninglund til sønnen, blev han bla referent til flere aviser, assurandør, solgte malkemaskiner og var formand for Dronninglund Idrætsforening mv. Han døde allerede 1957, kun 62 år gammel, og da var nekrologer i ikke mindre end 5 aviser, bla. Vendsyssel Tidende.

Kilder:

Hals Arkivs Årsskrift 2014, Mie Bojesen: "Snilliker, livstykke og kamp om dynen"

Synspunkt fra [CURA](#) 18.05.15 af Charlotte Meng Kristensen